

Med *Föreningsserien* ger Bilda Förlag redskap för alla föreningsaktiva för ökad säkerhet i sina uppdrag som förtroendevalda.

Liksom många andra av våra böcker lämpar sig materialen för både studiecirkel och för att läsa på egen hand.

Ord- och begrepps- förklaringar i föreningslivet

Ord- och begreppsförklaringar

I denna korta förteckning förklaras ett antal ord och begrepp som är mer eller mindre vanliga i det svenska föreningslivet. Vi bortser från att samma ord ibland används i andra sammanhang och med annan betydelse.

A

Absolut majoritet	Mer än hälften av rösterna
Acklamation	Beslut fattas med ja/ nej-rop
Adjungera	Utse en tillfällig ledamot utan rösträtt
Agenda	Dagordning, kalender
Ajournera	Göra avbrott i sammanträde
Anmärkning	Term i samband med revision
Ansvarsfrihet	Efterhandsgodkännande av styrelsens verksamhet
Antedatera	Förse med tidigare datum än det verkliga (exempelvis i protokoll eller betyg)
Apostrofera	Nämna eller direkt åsyfta person
Arbetsgivaravgift	Sociala avgifter. Tas ut av staten för att finansiera pensioner, ATP, socialförsäkringar o.d. Utgår med viss procent på utbetalda ersättningsbelopp
Arbetsordning	Bestämmelser om tider för pauser, arbetsformer, yttranderätt m.m. (vid kongress) i dagordningen
Arbetsstagarorganisation	Medbestämmandelagens benämning på facklig organisation
Arbetsutskott	Mindre beslutskrets, ofta del av styrelsen med uppgift att besluta i mindre frågor och bereda större ärenden
A-skatt	Arbetsgivarens preliminära skatteavdrag från lönen
Attest	Godkänna, intyga
Attestera	Intyga, förhandsgodkänna utbetalning
Auktoriserad revisor	Yrkesrevisor godkänd av kommerskollegium
Autogiro	Betalningssätt via bank
Avisera	I förväg underrätta om
Avskrivning	Värdet på en tillgång avskrivs med ett belopp som motsvarar den beräknade värdeminskningen på grund av förslitning o d
Avslagsyrkande	Krav på att förslag ska avslås, (framställs ibland av ordförande även om yrkandet ej framlagts)

B

Balansräkning	Sammandrag av samtliga tillgångar och skulder samt eget kapital på balansdagen
BAS-planen	En allmänt använd standardkontoplan
Beslutsmässig	Benämning på när en förening etc. uppfyller stadgarnas krav för att fatta beslut
Beslutsordning	Den följd beslut fattas i, propositionsordning
Beslutsprotokoll	Protokoll som endast refererar fattade beslut
Beståndskontroll	Inventering av tillgångar och skulder
Besvär	Överklagande (i högre instans)
Betänkande	Skriftligt förslag (från utredning, kommitté)
Bokföring	Löpande registrering och sammanställning av en verksamhets alla ekonomiska händelser
Bokföringsbrott	Åsidosättande av bokföringsskyldighet genom att underlåta bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller lämna oriktiga uppgifter i bokföringen

Bokföringsskyldig	Skyldighet att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsinformation eller andra uppgifter i bokföringen
Bokslut	Ekonomisk sammanställning med balansräkning och resultaträkning
Bokslutstablå	Sammanställning av dagbokssummor och ingående balansbelopp samt den resultaträkning och balansräkning som de resulterar i
Bolag	Enskilt bolag, handelsbolag, kommanditbolag, aktiebolag
Bolagsstämma	Aktiebolags” årsmöte”
Bordläggning	Uppskjuta till senare tillfälle
Brutto	Summa utan avdrag
Budget	Plan för beräknade inkomster och utgifter
C	
Checklista	Minneslista för tänkbara åtgärder
Citera	Ordagrant återgivande
D	
Dagbok	Bok för grundbokföring
Dagordning	Förteckning över frågor i den ordning de ska behandlas, föredragningslista
Databokföring	Bokföring med hjälp av dator
Debatt	Meningsutbyte (diskussion)
Debet	Skuldsida (i bokföring)
Debetsaldo	Saldo när debet är större än kredit
Debitera	Påföra som skuld
Decharge	Ansvarsfrihet
Dechargedebatt	Debatt inför behandling av ansvarsfrihet
Deklaration	Förklaring, uttalande, uppgifter till skattemyndigheten
Delegat	Ombud
Delegation	Utsänd grupp, kommitté med speciell uppgift (ofta att förhandla)
Delegera	Överlåta beslutsrätt
Delegerat ansvar	Formellt överlåten befogenhet
Demagog	Folkförförare, talare eller skribent som använder enkla och känslomässiga argument
Direktiv	Riktlinjer, uppdrag till utredning
Diskussionsinlägg	Anförande
Diskussionsprotokoll	Protokoll som förutom beslut också återger diskussionen vid mötet
Dispens	Medgivande om att inte behöva följa regel
Dispositiv	Rättsregel som kan ersättas av till exempel avtal
Dogmatisk	Doktrinär, övertro på lära
Dokumentera	(Skriftligt) bevisa, styrka
Donera	Ge bort, skänka
Dotterbolag	Företag som helt eller delvis ägs av annat företag
Driftbudget	Plan för inkomster och utgifter som undantar investeringar
Drive	Offensiv, kampanj
Dubbel bokföring	En metod för bokföring av affärstransaktioner. En debitering på ett konto leder till en kreditering på ett annat konto.
Duplicera	Mångfaldiga handlingar

E

Eget kapital	Utgör i balansräkningen skillnaden mellan tillgångar och skulder
Ekonomisk förening	Sammanslutning vars verksamhet regleras av bland annat föreningslagen och bokföringslagen
Elektor	Ombud med uppgift att välja till exempel president
Enhälligt	Val som alla röstande är ense om
Enkel majoritet	Mer än hälften av rösterna
Enkelt bolag	Bolagsform som inte är juridisk person
Entreprenad	Uppdrag till utomstående att utföra arbete
Erinran	Påminnelse, varning, term i samband med revision
Evenemang	Större arrangemang
Externat	Arrangemang som avviker från internat genom att deltagarna bor hemma under t ex kursperioden
Externt	Kommer utifrån

F

Faktura	Räkning
Firma	Avser organisationens namn
Firmatecknare	Behörig undertecknare av sammanslutnings namn
Fond	Pengar som avsatts för visst ändamål, stiftelse
F-skatt	Preliminär skatt som betalas av fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet
Fullmakt	Befogenhet, skriftligt intyg för till exempel bankuttag
Funktionär	Tjänsteman som engagerats för att t ex hjälpa förtroendevalda i en förening
Fusion	Sammanslagning
Fyllnadsval	Val av ny ledamot istället för den som lämnat sitt uppdrag
Förberedande votering	Rösträkning för att utse motförslag till huvudförslag, kontrapositionsvotering
Föredragande	Den som redogör för fråga, ofta styrelsens talesman
Föredragningslista	Dagordning
Förhandling	Överläggning i syfte att sluta avtal, fatta beslut etc
Förhandlingsdelegation	Utsedda förtroendemän som ibland har fullmakt att sluta avtal
Förkasta	Avslå
Förrättning	Utföra uppdrag, tjänsteärende
Försöksvotering	Handuppräkning som syftar till att visa var röstövervikten finns utan att behöva räkna varje röst
Förtroendeman	Demokratiskt vald politisk eller facklig representant. Numera används oftast termen <i>förtroendevald</i>
Förtroendevald	Av väljare, årsmöte, kongress etc. utsedd person
Förtroendevotum	Uttalande om stöd för till exempel styrelse (motsats: misstroendevotum)
Förvaltningsberättelse	Verksamhetsberättelse, årsredogörelse från styrelse

C

Gallra	Genomgång av handlingar varvid vissa slängs
Gallup	Undersökning av människors åsikter
Genmäle	Svar, replik, bemötande
Girera	Föra över pengar via bank eller plusgiro
God redovisningssed	Att bland annat följa bokföringslagens regler

ORD- OCH BEGREPPSFÖRKLARINGAR

God revisionssed	Att följa regler fastställda av FAR (Föreningen Auktoriserade revisorer)
Grundbok	Se dagbok
Grundbokföring	Noteringar i dagbok
H	
Handelsbolag	Företag där delägarna bär personligt ansvar för skulderna
Handlingar	Samlad benämning på bland annat föreningens papper
Handläggare	Ansvarig (tjänsteman) för visst område
Handuppräckning	Beslutsform då votering är begärd och beslut fattas genom att räkka upp händerna
Hearing	Utfrågning
Honorar	Ersättning, arvode
Huvudbok	Systematisk sammanställning kontovis av grundbokföringen
Huvudförslag	Det förslag ordföranden finner ha fått störst stöd för vid omröstning mellan tre eller fler förslag
Huvudvotering	Omröstning mellan huvudförslag och det motförslag som utsetts vid förberedande votering
Hävda	Påstå, anföra
Hälsningsanförande	Välkomsttal
I	
Ideell förening	Sammanslutning som inte omfattas av föreningslagen, t ex idrotts-, studie-, fackliga- och politiska organisationer
Ideologi	Grundläggande värdering, samhällsåskådning
Informell	Ledig
Insinuera	Elak antydning
Interimsfordringar, -skulder, -poster	Se resultatregleringsposter
Interimstyrelse	Tillfällig, provisorisk styrelse (tillsätts ofta då förening bildas)
Intern kontroll (här)	Inom föreningen
Interpellation	Fråga av omfattande slag (till statsråd i riksdagen)
Introducera	Presentera, lansera
Intäkter	Periodiserade inkomster, dvs. hänförs till visst räkenskapsår
Inventarie	Löseegendom (till exempel dator, möbler)
Inventarieförteckning	Förteckning över inventarier, t.ex. möbler, maskiner
Inventarium (inventariet)	Förteckning över tillgångar, skulder och eget kapital
Inventera	Gå igenom, granska, förteckna eller värdera inventarier, lager
Investera	Satsa pengar på ändamål som ska ge framtida utbyte
Investeringsbudget	Plan för investeringar (vid sidan av driftbudgeten som innehåller löpande inkomster och utgifter)
Invit	Inbjudning, vink
J	
Journal	Dagbok, liggare, förteckning över t.ex. ekonomiska transaktioner
Juridisk person	Motsats till fysisk person, t ex företag, förening
Justera	Fastställa, godkänna (protokoll)
Justerare/justeringsman	Person som valts för att godkänna/kontrollera protokoll
Jämka	Kompromissa mellan olika förslag

Jävig	Person som inte deltar i beslut till följd av släktskap, att han/hon är direkt personligen berörd etc
Jävsituation	T.ex. om revisorn ska granska saker som vederbörande själv arbetat med
K	
Kabinettsfråga	Förslag som regering eller styrelse finner så viktig att den avgår om omröstningen förloras
Kalkyl	Ekonomisk beräkning
Kallelse	Inbjudan (till medlemmar)
Kampanj	Offensiv aktivitet under viss tid
Kandidatnominering	Den process eller tid under vilken kandidater får föreslås
Kansli	Expedition, kontor för förening, sekretariat
Kapital	Förmögenhet, tillgångar minus skulder
Kapitalbehållning	Eget kapital
Karriärist	Person med stark inriktning på befordran, streber
Kartell	Samverkansorgan vid förhandlingar, val etc
Kartotek	Kortregister
Kassera	Ogiltigförklara röstsedlar
Klausul	Förbehåll, tilläggsbestämmelse
Kohandel	Överenskommelse tillkommen genom att parterna förbinder sig stödja varandras förslag
Kommanditbolag	Företagsform där delägarnas ansvar för skulderna är begränsat
Kommentar	Förklaring till exempelvis lagar och stadgar, åsikt som framförs med anledning av händelse etc
Kompetens	Befogenhet, duglighet
Kompromiss	Jämkning, ömsesidig eftergift, överenskommelse efter förhandlingar
Konferens	Överläggning, större kurs eller konferens
Konfidentiell	Förtrolig information, hemlig
Kongress	Organisationens högsta beslutande organ, distriktsstämma, riksstämma, landsmöte
Konsekvensändring	Förändring som är en naturlig följd av fattat beslut
Konstituera	Fördela posterna inom styrelsen, stifta, grunda
Konstitution	Organisationsuppbyggnad
Konsultera	Rådfråga
Konteringsstämpel	Stämpel med plats för att ange bokföringskonton och belopp (kontera)
Kontingent	Medlemsavgift
Kontoklasser	Systematisk indelning av kontona i grupper
Kontoplan	Förteckning över de konton som används i bokföringen
Kontrakt	Skriftlig överenskommelse
Kontrapositionsvotering	Rösträkning för att utse motförslag till huvudförslag, förberedande votering
Kontrasignera	Medunderskriva
Kontrolluppgift	Uppgift till skattemyndigheten om utgiven ersättning till anställda eller uppdragstagare
Kooperation	Sammanslutning i form av ekonomisk förening som bl.a. syftar till att främja medlemmarnas hushållning
Kortfristig fordran	Förfaller till betalning inom ett år från balansdagen
Kortfristig skuld	Se kortfristig fordran

Kostnader	Periodiserade utgifter, dvs. hänförs till visst räkenskapsår
Kredit	Tillgångssida (i bokföringen), lån
Kreditsaldo	Saldo när kredit är större än debet
Kvalificerad majoritet	Stor röstövertikt (ofta två tredjedelar)
Könskvotering	Bestämmelse om att män och kvinnor ska väljas, anställas eller antas i på förhand bestämda proportioner
Könsneutral	Benämning eller bestämmelse som är neutral till män och kvinnor

L

Ledningsgrupp	Mer eller mindre formell grupp som leder och som regel fattar beslut
Lekman	Person som inte är professionell
Lika röstetal	Då olika förslag samlar lika många röster
Likvida medel	Medel i kassa, bank eller postgiro
Likvidation	Avveckling, upplösning

M

Majoritet	Flertal, röstövertikt
Makulera	Göra ogiltig, förstöra
Mandat	Uppdrag, befogenhet, plats i t.ex. riksdagen
Manifest	Upprop, högtidligt tillkännagivande
Marginal	Utrymme för handlande, tomma kanten på ett papper
Matrikel	Namnlista, medlemsförteckning
Minoritet	Mindretal, röstundervikt
Modifiera	Göra mindre ändring
Moment	Del av paragraf
Moratorium	Uppskov
Motförslag	Det förslag som ställs mot huvudförslaget
Motion	Skriftligt förslag (till organisation, kommun, riksdag)
Motivera	Framföra skäl

N

Namnupprop	Närvaroregistrering genom att namn läses upp och de som finns på plats ropar ”ja”, omröstningsförfarande då de uppropade säger ”ja” eller ”nej”
Nedskrivning	En fordran eller tillgång skrivs ned till nytt beräknat värde
Nepotism	Gynnande av släktingar, ”svågerpolitik”
Netto	Återstod sedan avdrag gjorts
Nettoredovisning	Redovisa summor efter avdrag t ex för skatt
Nominera	Utse, föra fram kandidater, föreslå
Näringsverksamhet	Affärsdrivande verksamhet i motsats till ideell verksamhet
Närvaroförteckning	Lista över deltagare (i sammanträde)

O

Objektiv	Som enbart tar hänsyn till fakta, saklig, opartisk
Offentlig	Öppen, tillgänglig för alla
Omröstning	Votering
Omsättning	Försäljningssumma
Opportunist	Person som bara stöder förslag som ser ut att gå igenom, anpassling

ORD- OCH BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Ordförande	Förtroendeuppdrag med uppgift att vara talesman och samordnare, mötesledare
Ordningsfråga	Ärende som kan tas upp när som helst under ett sammanträde för att t.ex. införa rökförbud, ge sakupplysning eller ifrågasätta ordförandens agerande
Organ	Del av organisationen (till exempel styrelse, årsmöte, kongress), organisationstidskrift
Organisationsprocent	Andel medlemmar av rekryteringsunderlaget
P	
Paketlösning	Flera sammanfogade förslag som ska antas eller förkastas som helhet
Paragraf	Del av lag, avtal, protokoll
Paroll	Slagord
Partisk	Gynnande av ena parten
Passiv	Icke aktiv, stödjande medlem
Pejla	Undersöka, utforska stämningar och åsikter
Per capsulam	Omröstning via telefon eller brev
Periodisera	Fördela intäkter och kostnader, t ex på olika bokföringsår
Pionjär	Banbrytare, föregångare, grundare av organisation
Plan	Sammanställning över åtgärder
Plenum	Sammankomst dit alla kallas
Plädera	Argumentera, framföra skäl för
Plusgiro (pg)	Betalningssystem eller kontotyp vars huvudprincip är kontantlös överföring av belopp mellan konton (girering); 2005 ändrades namnet från <i>postgiro</i> till det nuv
Podium	Upphöjd plats för bland andra ordförande, sekreterare och talare
Polemiserar	Föra fram skarpa invändningar mot t.ex. ett förslag, stridbart bemötande
Policy	Profil, långsiktig inriktning
Post	Varje belopp i bokföringen
PR	Public relation, förhållande till allmänheten, åtgärder som syftar till att skapa goodwill
Pragmatisk	Handlingsinriktad, odogmatisk
Praxis	Sed, hur man brukar göra
Prejudikat	Vägledande beslut eller dom
Preliminär	Ej slutgiltig, förberedande
President	Ordförande (i internationella sammanhang)
Primär	Grundläggande, ursprunglig, viktigast
Prioritera	Angelägenhetsgradera, ge förtur åt
Procedurfråga	Ärende som gäller hur man ska gå till väga
Program	Sammanställning av krav, plan med innehåll och klockslag vid större arrangemang
Projekt	Uppslag, omfattande aktivitet, plan
Proklamera	Utropa, tillkännage
Prolongera	Förlänga (avtal utan att göra ändringar)
Promemoria	PM, minneslista, sammanställning av uppgifter
Proposition	Förslag (från regering, styrelse), krav under debatt om att beslut ska fattas
Propositionsordning	Den följd som beslut ska fattas i, beslutsordning
Protokoll	Skriftlig sammanställning av beslut eller överenskommelse

ORD- OCH BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Protokollsutdrag	Del av protokoll avsett för att styrka att beslut fattats etc
Påpekande	Term i samband med revision
R	
Redigera	Bearbeta text, sammanställa tidning
Redovisning (här)	Systematisk bokföring och rapportering av ekonomiska transaktioner, t.ex. för att informera om en organisations ekonomiska och finansiella förhållanden
Referat	Förkortat återgivande
Refusera	Förkasta, tacka nej till publicering
Referensgrupp	Personer som utsetts för att ge utlåtande exempelvis till utredning
Registrera	Förteckna, skriva ned
Reglemente	Föreskrift
Relativ majoritet	Flest röster men mindre än hälften (vid omröstning mellan tre eller fler förslag)
Remiss	Hänskjutande av ärende för yttrande
Reorganisera	Ombilda, organisera om, återskapa
Replik	Bemötande, svar, genmäle
Representera	Företräda
Reservation	Förbehåll, notering i protokoll om att man tar avstånd från beslut som fattats av en majoritet
Resolution	Uttalande
Restera	Ligga efter med medlemsavgift
Resultatregleringsposter	(Interimsposter) tillkommande poster i bokslutet som påverkar resultatet
Resultaträkning	Sammanställning av intäkter och kostnader samt resultat
Retroaktiv	Tillbakaverkande
Revidera	Revisorers granskning; granska vid behov förändra; ändra uppfattning
Revision	Granskning av räkenskaper och förvaltning
Revisionsberättelse	Revisorers redogörelse för sin verksamhet med förslag till årsmöte, stämma etc
Råbalans	Kontrollsummering av debet- och kreditposter
Räkenskapsår	Den tid årsbokföringen omfattar
Röstlängd	Förteckning över röstberättigade
Röstprotokoll	Sammanställning över hur röstningen har utfallit
Rösträknare	De som utsetts till att räkna röster
S	
Saldo	Skillnad mellan kredit och debet
Sekretess	Hemlighållande, tystnadsplikt
Sektion	Del av förening, underorgan till facklig avdelning
Session	Överläggning, sammanträde
Skattedeklaration	Blankett som används vid inbetalning av avdragen preliminärskatt och arbetsgivaravgifter
Slogan	Slagord, paroll
Sluten omröstning/votering	Skriftligt och anonymt beslutsfattande
Specifikation	Förteckning över inkomster, utgifter, inventarier etc
Stadgar	Regler, ”föreningens lag”
Staffelform	Schema för uppställning av resultaträkning
Stiftelse	Sammanslutning ofta grundad på donation

ORD- OCH BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Streck (i talarlistan)	Benämning på beslut om att fastställa talarlistan varefter fler ej får anmäla sig
Styrgrupp	Personer som finns i ledningen för utredning, projekt etc
Ställningskonton	Tillgångar och skulder
Subjektiv	Personlig, partisk
Suppleant	Ersättare, ställföreträdare, reserv
T	
Tablå	Ekonomisk sammanställning av arrangemang
Talarlista	Förteckning över dem som begär ordet
Tidsbegränsning	Förslag om längsta talartid vid diskussion
Tilläggsförslag	Yrkande som knyter an till tidigare framlagt förslag
Tolkningsföreträdare	Rätt att få sin tolkning gällande till en tvist är slutligt prövad
Tvingande bestämmelse	Regel som inte går att ändra genom till exempel avtal
Tvärpolitisk	Organiserad samverkan i viss fråga mellan personer eller organisationer med olika politisk hemvist
Tystnadsplikt	Straffsanktionerad plikt att inte röja uppgift som man är skyldig att hemlighålla enligt bl.a. lag eller förordnande
U	
Underskott	Saldo när kostnaderna överstiger intäkterna, förlust, brist
Uppbördsman	Person som har till uppgift att inkassera medlemsavgifter
Uppdragstagare	Person som utför en tjänst utan att vara anställd
Utanordna	Utbetala, beordra utbetalning
Utgående balans	Sammanställning av tillgångar, skulder och eget kapital i bokföringen
Utslagen	Den som inte blir vald
Utslagsröst	Befogenhet (för ordförande) att vid lika röstetal fälla avgörandet
Utvärdera	Efterhandsgranska för att samla erfarenheter
V	
Valberedning	Personer som fått i uppdrag att lägga fram förslag om vilka som ska väljas samt tillfråga kandidaterna
Verifiera	Styrka, intyga
Verifikation	Kvitto, allegat, bokföringsunderlag
Verksamhetsberättelse	En styrelses skriftliga redogörelse för verksamheten under en viss period, t.ex. för en förening eller ett företag
Verkställande ledamot	Person som ansvarar för att beslut förverkligas
Vetorätt	Möjlighet att stoppa förslag oberoende av majoritetsförhållande
Vice (ordförande etc.)	Ställföreträdare
Vidimera	Intyga
Vinkla	Ge (ofta intresseväckande) infallsvinkel, ofullständig beskrivning
Vinst- och förlusträkning	Sammanställning över inkomster och utgifter i bokslut, resultaträkning
Votering	Rösträkning
Värdebok	Bok för notering av ankommande checkar och utbetalningskort

ORD- OCH BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Y

Yrka Föreslå, kräva

Å

Årsberättelse Förvaltningsberättelse, verksamhetsberättelse, årsredogörelse från styrelse

Årsbok Obligatorisk, bunden bok i vilken årsbokslutet (resultaträkning och balansräkning) ska föras in

Återbäring Kooperationens fördelning av överskott i förhållande till gjorda inköp

Återremiss Yrkande om att förslag ska tillbaka till styrelse, utskott etc. för ytterligare beredning

Ö

Öppen votering/omröstning Beslutsfattande utan rösthemlighet

Överskott Saldo när intäkterna överstiger kostnaderna, vinst

Övriga frågor Dagordningspunkt då nya frågor får tas upp